

4.5 KULTURMILJÖ

Onsalahalvön är rik på värdefulla kulturmiljöer. Dessa kan delas in i *odlingslandskap* med lång historisk kontinuitet, kulturhistoriskt värdefull *bebyggelse* samt *fornlämningar*, såväl synliga som dolda under marken.

Odlingslandskapet inom utredningsområdet karaktäriseras av de omfattande grus- och moränbildningarna, bland annat i form av en serie mer eller mindre tydliga ändmoräner med mellanliggande våtmarker. I äldre tid låg ängsmarken till stor del lokaliserad till Knapabäckens dalgång och andra mer låglänta lermarker. Däremot var både åkermarken och gårdarna helt koncentrerade till de högre liggande sand- och moränmarkerna, där mindre åkerytor likt en mosaik låg insprängda i ängs- och hagmarken. I nybyggnadsalternativen för ny väg ligger vägkorridoren till stor del i kanten av grus- och ändmoräner, med påföljande risk för konflikt med förhistoriska boplatser och gamla gårdslägen.

Inom det studerade området finns flera historiskt intressanta *bebyggelsemiljöer* med byggnader från 1700- och 1800-talen, främst med anknytning till odlingslandskapet. Utmed den nuvarande vägen finns även skyddsvärda butiksbyggnader från 1930 talet. Värdefull bebyggelse riskerar att påverkas direkt av vägprojektet i såväl nybyggnadsalternativen som i förbättringsalternativet.

Fornlämningarna är utspridda över utredningsområdet och återfinns både längs nuvarande väg och i området för ny vägdragning. Fornlämningarna består bland annat av boplatser, gravplatser, odlingsrösen, fossil åkermark och en älvkvarnsförekomst. Det är stor risk att träffa på dolda fornlämningar i de fyra nybyggnadsalternativen. Samtliga fornlämningar är skyddade enligt kulturminneslagen.

Två antikvariska utredningar upprättades 1997 av Hallands Länsmuseum och två arkeologiska utredningar 1997 av Riksantikvarieämbetet, UV Väst Kungsbacka. År 2007 kompletterades dessa utredningar av en agrarhistorisk utredning utförd av Kula HB samt en fördjupad bebyggelsehistorisk utredning utförd av Hallands Länsmuseum. Dessa utredningar ligger som underlagsrapporter till MKB:n.

Förutsättningar

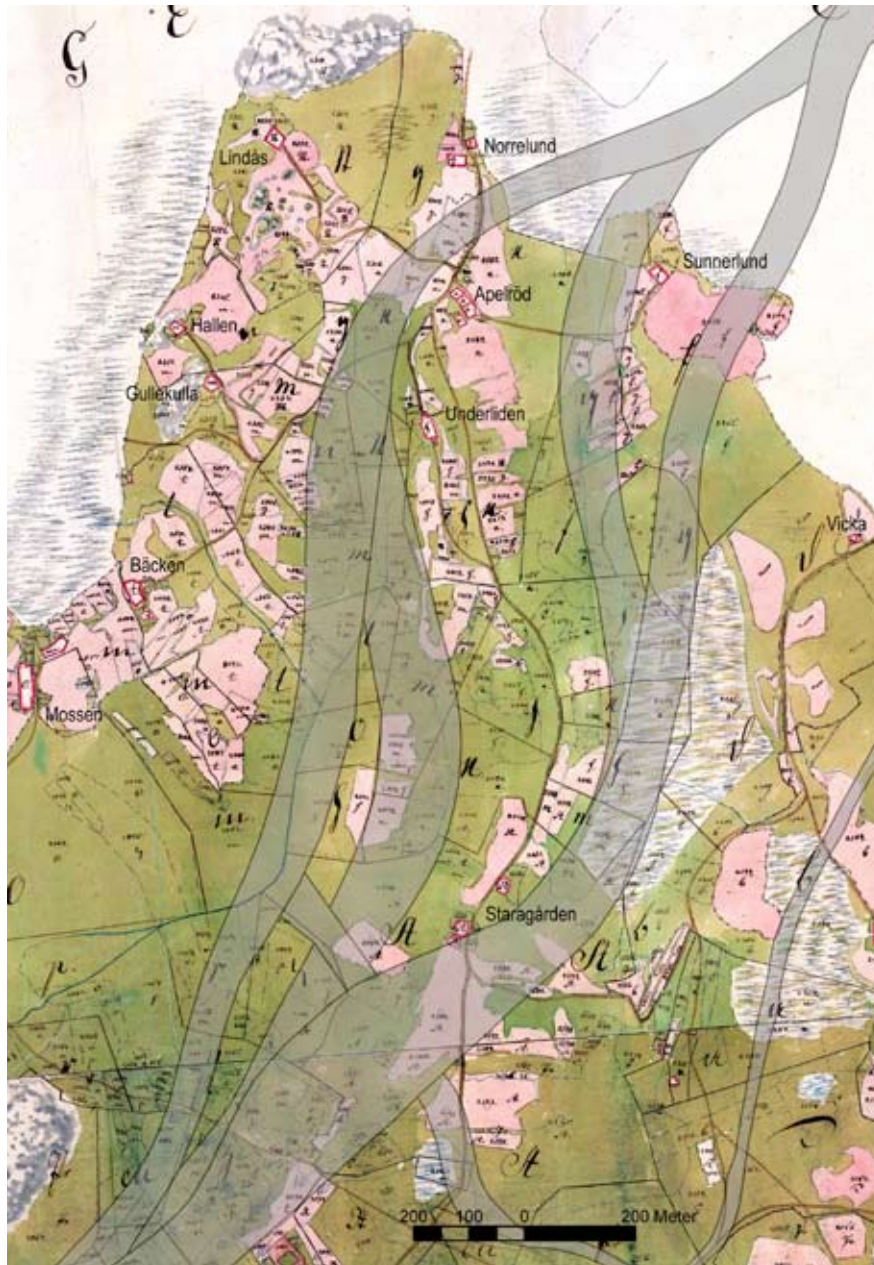
Odlingslandskapets historia

Onsala och grannsocknarna Vallda, Släp och Tölö skiljer från övriga (framför allt södra) Halland genom ett ovanligt stort inslag av skattejord i äldre tid. Omkring år 1700 var mer än varannan gård i det här området självägd. Till skillnad från stora delar av landskapet i övrigt var andelen enstaka hemman högt och de byar som förekom bestod vanligen som mest av tre hemman. Endast några få byar (till exempel Iserås och Köpstaden) med fler än fem gårdar fanns.

Det halländska odlingslandskapets karaktär före den agrara revolutionen under 1800-talet kan beskrivas med de (samtida) skånska begreppen *skog-*, *ris-* respektive *slättbygd*, en terminologi som utgår från förekomsten eller avsaknaden av skog. Den utpräglade skogsbygden återfanns givetvis helt i den östra delen av landskapet. Inom stora delar av de mer kustnära områdena saknades skog på utmarken, vilken istället hyste en busk- eller ljungartad (ris) vegetation. Den skog som fanns växte här i ängen, det vill säga på inägorna. Ett drygt 20-tal socknar längs kusten hade emellertid knappast någon skog ens i slättermarkerna och kan därför beskrivas som utpräglade slättbygder. Onsala, jämte ytterligare några intilliggande socknar, hörde till dessa. Den småskaliga bebyggelsestrukturen och det kritiska tillståndet för delar av odlingsmarken hänger förmodligen delvis samman med att många av gårdarna på Onsalahalvön periodvis bedrivits som "deltidsjordbruk". Området intog ju närmast en särställning inom den halländska bondeseglationen och många av bönderna hade goda inkomster av denna verksamhet.

Storskifte på 1770-talet

1700-talets landskap i området är organiserat på ett för Halland typiskt sätt, med stora delar av inägomarkerna sammanlänkade i ett så kallad *hägnadslag*. Gårdarna och småbyarna (till exempel Mossen) är således indragna i ett långtgående samarbete kring hägnaderna, där man i största möjliga mån eftersträvar att ha en enda, gemensam gärdesgård runt alla inägor. Motivet för detta är självklart att spara på både material och arbete. I konsekvens härmed återfinns bebyggelsen, med några få undantag, i gränsområdet mellan inägorna och utmarken,

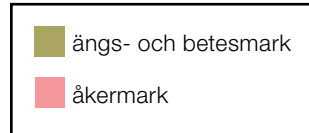
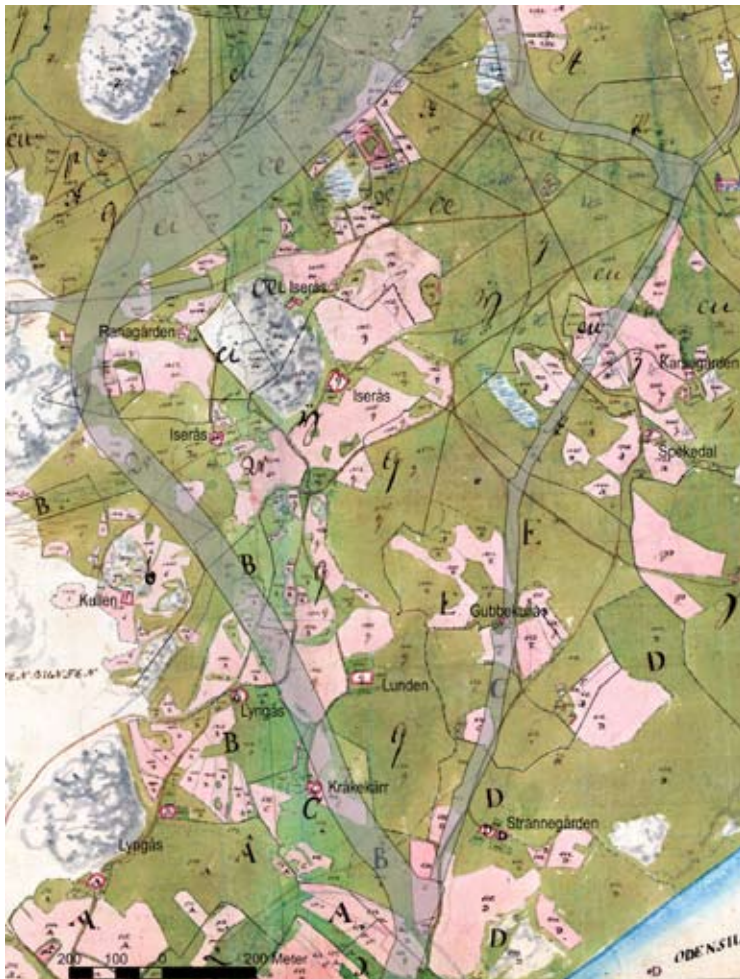
Det norra utsnittet ur 1770-talets storskifteskarta över Onsala socken, med de olika korridoralternativen och bebyggelselägena markerade. Akt nr M.46-1:1 i Lantmäteriets forskningsarkiv. Skannad av Lantmäteriet.

det vill säga nära den viktiga betesmarken. Endast Underliden och Staragården ligger en bra bit in på inägorna, längs vad som verkar vara det dominerande vägstråket genom området (belägen mitt i kartbilden). All bebyggelse intar tydliga höjdlägen. Inget av gårdslägena berörs direkt av vägkorridorerna.

Som framgår av kartbilden har åkermarken (rosa färg) en ganska begränsad omfattning; huvuddelen av marken utgörs istället av äng (grön färg). Åkrarna ligger undantagslöst på

välldränerad mark uppe på höjdstråken. Den trådfattiga ängsmarken och hårt utnyttjade utmarken innebär, som vi tidigare sett, att landskapet är *extremt* öppet.

Vägen i mellersta delen av kartbilden är, som nämndes ovan, sannolikt mycket gammal. För detta talar både läget i terrängen och flera gravar tätt intill, särskilt på den markerade höjdsträckningen söder om Apelröd. Med tanke på öppenheten i 1700-talets landskap bör vägen ha varit ett mycket framträdande inslag i landskapsbilden.

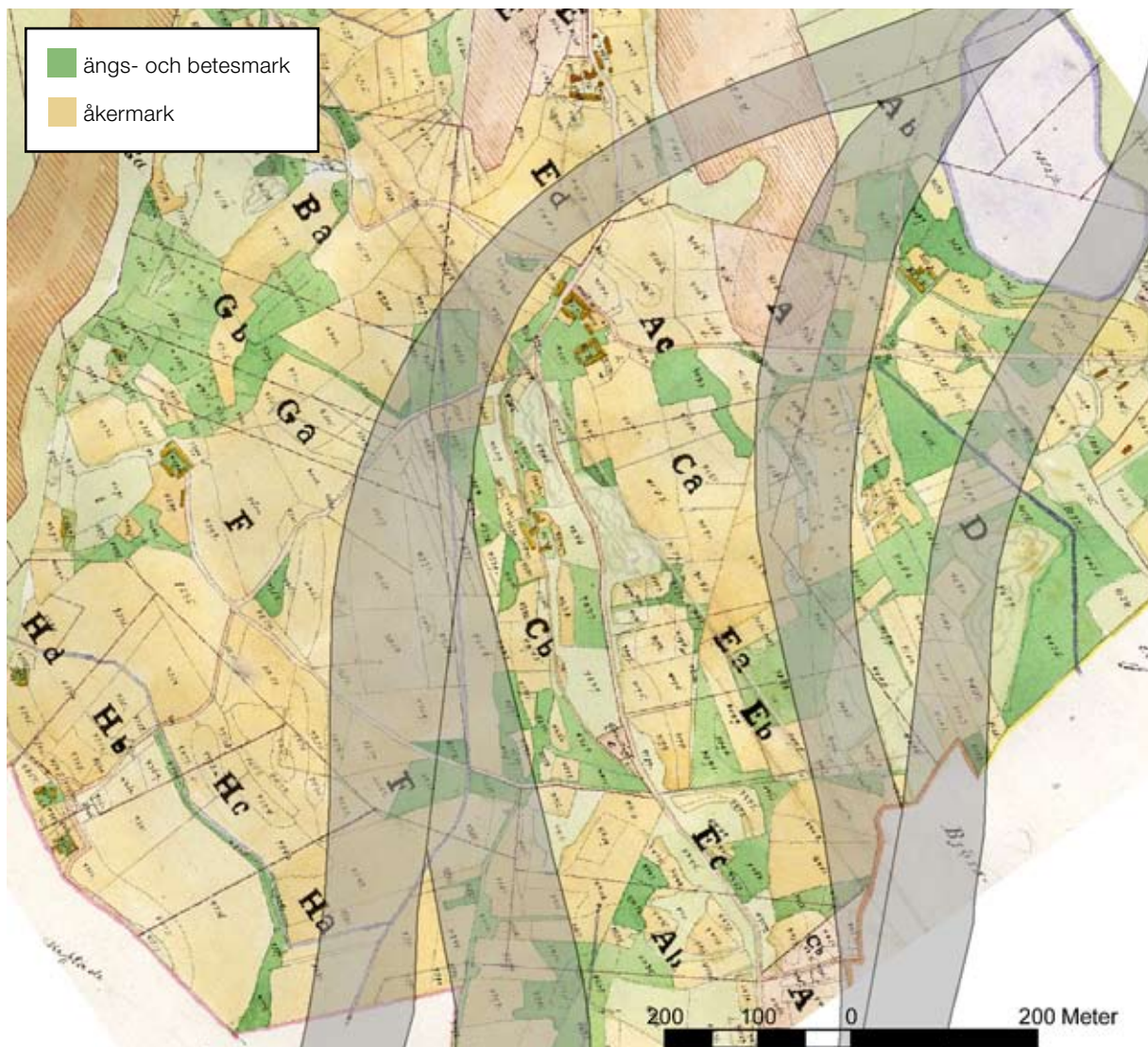

Det södra kartutsnittet visar en lite mer splittrad bild, vilket givetvis förklaras av den mer småskaliga topografin i detta avsnitt. Här finns ett stort antal, företrädesvis små bebyggelseenheter som i de flesta fallen ligger långt in på inägomarken, bland annat flera utspridda gårdar i Iserås "by". Även Ranagården räknas formellt till Iserås. Flera av gårdarna har delar av sin åkermark särhågnad. Huvuddelen av marken fungerar dock här, liksom längre norrut, som slättermark. I övre högra delen av kartbilden skymtar Onsala kyrka. Förutom prästgården finns ingen annan bebyggelse intill denna; någon kyrkby i egentlig existens således inte i Onsala.

Det södra utsnittet ur samma karta som på föregående sida. Akt nr M.46-1:1 i Lantmäteriets forskningsarkiv. Skannad av Lantmäteriet.

Vy mot norr och grusåsen vid Norrelund. Alternativ 1 och 2 ligger väster om åsen medan Alternativ 3 och 4 ligger öster därom.

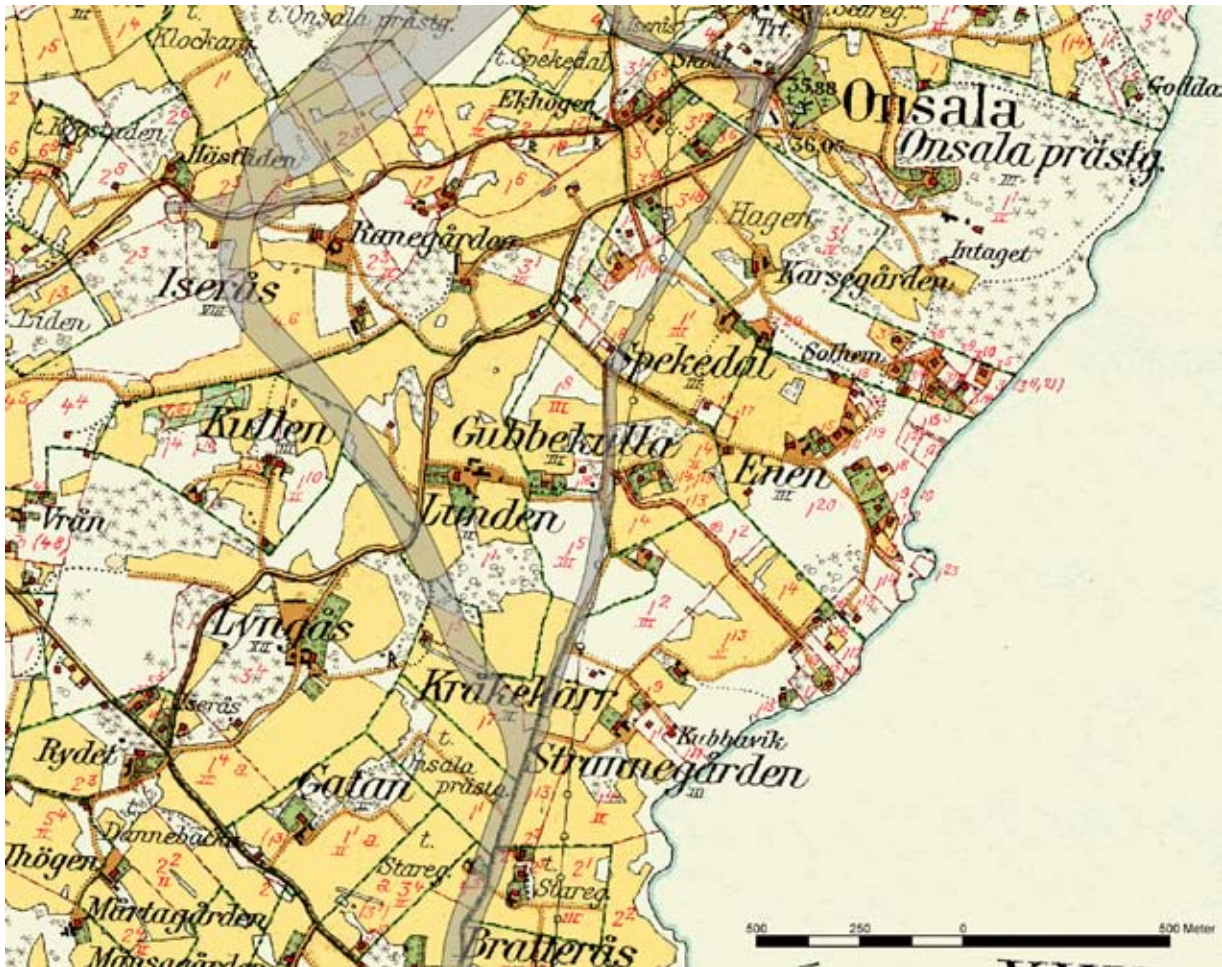

Utsnitt ur laga skifteskartan över Onsala socken från 1860-talet. Akt nr M.46-1:12 i Lantmäteriets forskningsarkiv. Skannad av Lantmäteriet.

Även i detta område finns ett stort antal vägstråk. I övre högra hörnet syns flera av de ovan nämnda vägarna, vilka här löper samman i "trafikplatsen" intill kyrkan. Därifrån utgår också föregångaren till dagens Mariedalsvägen (väg 946). Längre söderut finns ett virrvarr av mindre vägar som bitvis än idag ligger kvar i det av villabebyggelse starkt präglade landskapet strax utanför vägkorridoren. Vägkorridoren tangerar Kråkekärrens gårdstomt.

Laga skifte på 1800-talet

Som framgår av skifteskartan från 1860-talet har åkermarkens (gul färg) omfattning nu ökat avsevärt jämfört med tiden för storskiftet 85-90 år tidigare. Uppodlingen av den gamla ängsmarken är dock inte slutförd och en del av den återstår (gröna ytor). Kartan kan alltså sägas förmedla en "ögonblicksbild" från den agrara revolutionens mest intensiva skede under 1800-talets andra hälft. Uppodlingen av de mest fuktiga partierna framträder i form av långsmala, dikade tegar på några ställen, bland annat mellan Lindås och Norrelund i norr och längs höjdstreckningen i mellersta delen av kartbilden. Bebyggelsen intar fortfarande i stort sett helt samma lägen som på 1700-talet.

Utsnitt ur den äldsta ekonomiska kartan från 1920-talet, med vägkorridorer markerade. Skannad av Lantmäteriet.

Den äldsta ekonomiska kartan från 1920-talet

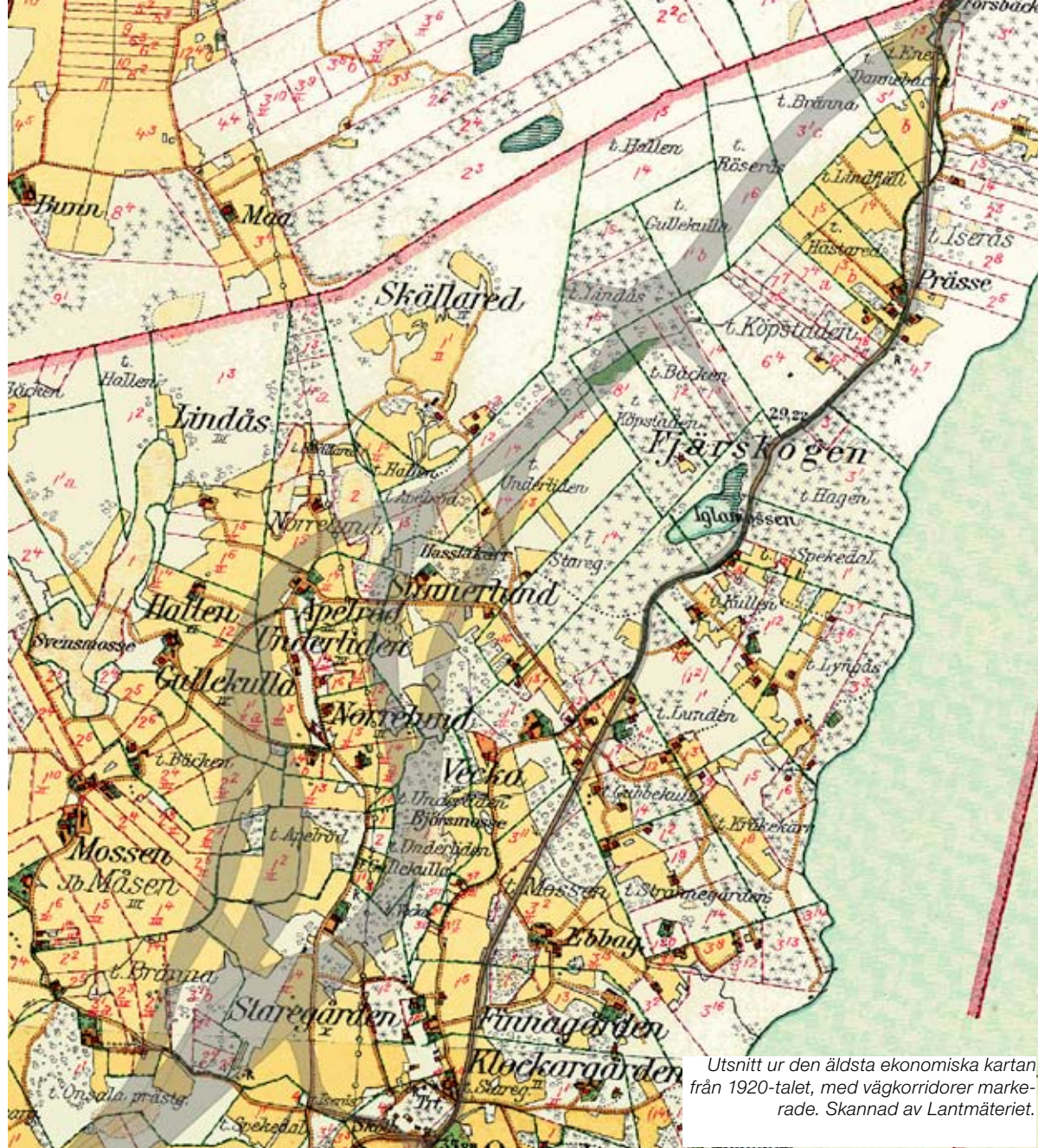
Denna karta representerar "odlingsmaximum" i Halland och den agrara revolutionen kan sägas ha medfört ett inverterat förhållande mellan arealen åker och övrig mark, jämfört med 1700-talet. Den måttliga hemmansklyvningen i Onsala socken medförde dock att den stora uppsplittringen i bebyggelsen, med flera nya lägen efter laga skiftet, blev måttlig. Endast ett fåtal nya enheter har tillkommit. Kartan visar också att barrskogen etablerats på flera ställen, bland annat kring Iserås, Kullen och Lyngås i väster. Intill fjorden i öster anas en begynnande villabebyggelse.

Historiska dimensioner i dagens landskap

Även om dagens odlingslandskap i området i allt väsentligt har modern prägel och i många avseenden kan sägas vara en produkt av den agrara revolutionens verkningar under 1800- och 1900-talet, så kan både huvuddragen och

flera av de "bärande" elementen i en långt äldre landskapsorganisation fortfarande identifieras längs de studerade korridoralternativen. Detta är särskilt tydligt i norra delen av den gamla inägomarken.

Med utgångspunkt i de landskapshistoriska värdena kan avsnittet mellan Sunnerlund i nordost till Mariedalsvägen i söder utan tvivel sägas inta en särställning. Landskapet präglas här av en storskalighet och öppenhet som gör det möjligt att överblicka och förstå flera av de viktigaste landskapshistoriska sambanden. Storskaligheten betingas både av det underliggande naturlandskapet, med Knapabäckens breda dalgång, en relativt god hävd på huvuddelen av åkermarken samt avsaknaden av villor och annan sent tillkommen bebyggelse. Som framgått ovan kännetecknades även 1700-talets landskap här av storskalighet, med en stor, gemensam och öppen inägomark och stora delar av bebyggelsen placerad i gränsområdet mot utmarken i väster. Den här dimensionen finns i hög grad ännu kvar och kan upplevas i området.

Utsnitt ur den äldsta ekonomiska kartan från 1920-talet, med vägkorridorer markerade. Skannad av Lantmäteriet.

Till de viktigaste historiska betydelsebärarna i den här delen av utredningsområdet hör *vägarna*. Som påtalats flera gånger tidigare ovan, uppvisar flera av dagens huvudvägar en påtagligt stor rumslig överensstämmelse med vägstråken i det äldre kartmaterialet.

Utredningsområdets äldsta vägsträckning och den i flera avseenden kulturhistoriskt mest värdefulla utgörs av det nord-sydliga stråket vid Staragården/Apelröd, beläget mellan de olika korridoralternativen. Som redan nämnts, rör det sig här sannolikt om en väg med förhistoriskt ursprung och som ännu under 1700-talet har stor betydelse, inte minst därför att flera gårdar ligger utmed den. Vägen är smal och kantas delvis av stenmurar, förhistoriska gravar, fossil åkermark och en del naturbetesmarker. Vid Apelröd finns vägen kvar i sitt gamla läge väster om boningshuset men har ersatts av

en ny infart. Vägen fortsätter sedan mot Norrelund och vidare norrut. Även förbi Staragården råder mycket god rumslig överensstämmelse och här finns flera halvgamla träd längs vägen. Söder om gården finns den gamla vägen kvar som en ridstig genom åkermarken. Dagens fortsättning på vägen in mot Onsala har också en föregångare på 1700-talskartan. Landskapet kring Staragården håller dock på att degenerera och längre mot sydväst bryts det öppna odlingslandskapet delvis av täta lövskogsbestånd.

Kring Sunnerlund i nordost förefaller det också som om en del av odlingsmarken brukas mer extensivt, med begynnande igenväxning som följd. Landskapet kring gården utgör därför inte längre en lika naturlig del av det öppna odlingslandskapet i väster som tidigare. Vägen mellan Apelröd och fram till själva gårdsläget

Den nedre (västra) av de två äldre vägsträckningarna längs höjdsträckningen söder om Apelröd. Fotot taget vid den södra korsningen mellan de båda vägarna. Foto: Pär Connelid (juni 2007).

Utsikt över det öppna odlingslandskapet i Knapabäckens dalgång. Bilden tagen från den gamla vägsträckningen strax norr om Staragården, med den gamla bytomten vid Mossen i bakgrunden. Foto: Pär Connelid (juni 2007).

vid Sunnerlund finns dock med på 1700-talskartan och torde därför vara gammal.

Odlingslandskapet i norra delen av den gamla inägomarken utgör således fortfarande en lätt begriplig landskapshistorisk helhet, med en hel del av detaljinhållet från tiden före den agrara revolutionen bevarad.

Söder om Håkullavägen är inte de äldre landskapshistoriska sambanden lika tydliga och beskogningen har nått långt på stora ytor. Det mesta av marken norr om Mariedalsvägen utgörs av sent uppodlad ängsmark utan inslag av äldre vägar och bebyggelse. Söder om vägen vidtar ett småskaligt odlingslandskap som blivit kvar i den trånga dalgången mellan omkringliggande (expansiva) villabebyggelser.

Västligaste delen av korridoren tangerar vid Iseråsgårdarna ett idag obebyggt gårdsläge. Odlingslandskapet präglas här av en del bete på före detta åkermark men uppvisar inga stora värden.

Den mest välbevarade strukturen, med tydlig agrar prägel, återfinns längre mot sydost, vid Kullen, Lunden, Lyngås och viss mån även Kråkekärr. Stora delar av åkermarken är här fortfarande i god hävd, med inslag av stenmurar och öppna diken. Flera av åkerytorna har samma ytterbegränsningar som på 1700-talet. Den äldre gårdsbebyggelsen vid Kullen exponerar ut över odlingslandskapet i den trånga dalgången. Vägen förbi Lunden och vidare ned mot Stora Lyngås i sydväst (dagens Rydetväg) löper helt i en gammal sträckning. Sammantaget är det här alltså fråga om en relativt välbevarad landskapshistorisk helhet men med den moderna villabebyggelsen tätt inpå.

Längst i söder har den moderna bebyggelsen redan tagit stora delar av den gamla odlingsmarken i anspråk och mellan Kråkekärr och nuvarande väg 940 har hävden i stort sett upphört. Några påtagliga landskapshistoriska värden finns inte här.

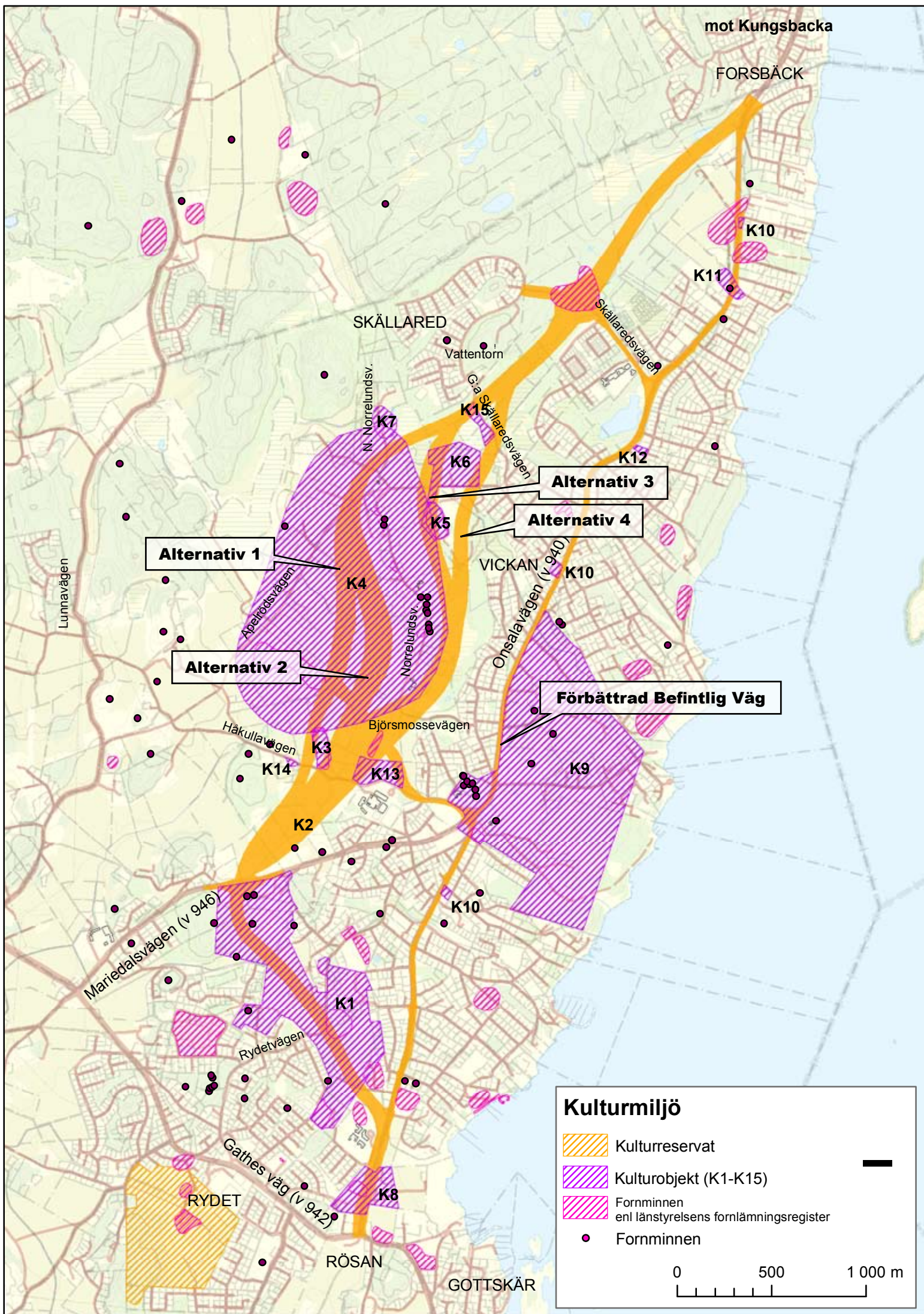
Bebyggelse

Inom utredningsområdet för nybyggnadsalternativen finns värdefull agrarbebyggelse från både 1700-, 1800- och 1900-talen. Den värdefullaste bebyggelsen ligger dock strax utanför vägkorridorerna. En jämförelse mellan 1700-talskartan och modernt kartmaterial visar att praktiskt taget *samtliga* äldre gårds- och bytomter ännu hyser agrarbebyggelse. På flera av gårdarna finns både enskilda byggnader (till exempel hembygdsgården vid Apelröd) och helhetsmiljöer med stora kulturhistoriska värden. Gårdarna längs den gamla inägo gränsen i väster framträder ovanligt väl på grund av lokaliseringen till höjder och ett litet inslag av modern bebyggelse. Bebyggelsen i väster ligger i stor utsträckning kvar på sina gamla tomter med god exponering ut över odlingsmarken mot öster och stora delar av vägnätet är intakt. De flesta av Iseråsgårdarna kring höjden öster om vägkorridoren ligger likaså kvar på de gamla tomterna.

I alternativet Förbättrad Befintlig Väg är bland annat ett par 1800-talstorp och några butiksbyggnader från 1930-talet belägna inom utredningsområdet.

Fornminnen

De fornminnen som förekommer i området redovisas på karta Kulturmiljö. De olika vägal-

mot Kungsbacka

FORSBÄCK

SKÄLLARED

Vattentorn

Skällaredsvägen

K10

K11

N. Norrelundsv.

K7

K15

G. a Skällaredsvägen

K12

Alternativ 3

K6

Alternativ 4

K5

Alternativ 1

K4

VICKAN (V. 940)

K10

Lunnavägen

Apeletrösvägen

Norrelundsv.

Onsalavägen (V. 940)

Alternativ 2

Förbättrad Befintlig Väg

Björsmossevägen

K3

K13

K9

Häkullavägen

K14

K2

K10

Mariedalsvägen (V. 946)

K1

Rydetvägen

RYDET

K8

Gathes väg (V. 942)

RÖSAN

GOTTSKÄR

ternativen berör direkt endast några få kända fornlämningar. Vägalternativen tangerar några områden med odlingsrösen samt ett område med troligen förhistoriska odlingsrösen vid Skällaredsvägen. Ytterligare eventuella agrarlämningar finns i området mellan Mariedalsvägen och Håkullavägen. Därutöver passerar den gemensamma korridoren över en förhistorisk boplats vid Lunden. I några fall går vägkorridoren över eller i nära anslutning till några äldre nu helt eller delvis övergivna gårds- eller torplägen från historisk tid.

Även om det i dagsläget finns få kända fornlämningar inom de föreslagna vägkorridorerna så är risken påtaglig för att det under mark finns dolda lämningar. Till exempel kan förhistoriska boplatslämningar framförallt förväntas i anslutning till de stora moränbildningarna från Lunden och upp förbi Håkullavägen. Även utefter sidorna av ändmoränen från Staragården och upp mot Apelröd och Sunnerlund finns förutsättningar för dolda fornlämningar. Likaså i anslutning till de smala ändmoränryggarna dels mellan Vickan och Skällared och utmed moränryggen nordöst om Skällared upp mot Forsbäck.

Strandbundna lämningar från bondestenåldern kan huvudsakligen förväntas på nivåer mellan 10 m och 20 meter över havet. Även på högre nivåer kan äldre lämningar från jägarstenålder inte uteslutas. Bosättningar från bondestenålder och fram till historisk tid kan finnas inom större delen av vägområdet. Framför allt misstänks dessa ligga i anslutning till de för odling lämpliga lätta sand och moränjordarna inom Onsalas gamla inägomarker. Området med odlingsrösen vid Skällared visar dock att jordbruk periodvis också kan ha bedrivits på gammal utmark

Slutligen måste också en viss uppmärksamhet ägnas alla nu igenvuxna våtmarker i området, eftersom dessa under olika skeden av landhöjningsförloppet bör ha utgjort skyddade vikar och laguner lämpade för maritima verksamheter. Även senare när dessa avsnörts från havet och ännu inte vuxit igen så bör de ha utgjort en ekologisk tillgång, inte minst som sötvattenresurs.

Riksintressen

Inom utredningsområdet ligger riksintresse KN 9 Onsala kyrkby - Kyrkby med välbevarad bon-

debebyggelse, säteri och kyrka mm, se vidare område K9 nedan.

Onsala kyrkby ingår även i Kungsbacka kommuns program för kulturmiljövård. Härutöver finns det inga utpekade regionala eller kommunala kulturmiljöer inom vägkorridorerna.

Särskilt värdefulla områden som berörs av vägkorridorerna

I detta avsnitt görs en samlad redovisning av kulturlandskap, bebyggelse och fornminnen som berörs av de olika vägkorridorerna. Med hjälp av de specialutredningar som ligger som underlag för detta avsnitt kan inom utredningsområdet 15 områden med särskilt stora kulturhistoriska värden avgränsas, se karta. Områdena berörs direkt eller indirekt av något av vägalternativen.

K1. Dalgången vid Lunden

I dalgången vid Lunden finns flera fornlämningar, såsom en relativt fyndrik stenåldersboplats (yxor, kärnor och flintavslag), fossil åkermark, fyndplats för flintyxa, boplatsoområden och en gravhög. Dalgången visar spår efter äldre odlingsmarker. I området finns Lunden, en före detta storgård med huvudbyggnad från sent 1700-tal med omgivande trädgård och betesmarker. Området hyser även gårdarna Ranagård och Kullen, två värdefulla gårdsmiljöer med boningshus från mitten av 1700-tal respektive 1800-tal. Dalgångens odlingslandskap har stor betydelse för upplevelsen av gårdsmiljöerna. Övrig kulturhistoriskt värdefull bebyggelse är två 1930-tals villor med omgivande trädgårdar.

K2. Älvkvarnsförekomst

Här finns Onsalas enda kända älvkvarnsförekomst, ett jordfast stenblock med cirka 30 skålgropar. Älvkvarnsförekomst kan indikera en närliggande boplats eller lämningar av andra aktiviteter från bronsåldern.

K3. Odlingsrösen

Området utgörs av åkerterrasser och ett 20-tal registrerade odlingsrösen.

K4. Moränåsen vid Staragården - Apelröd och omgivande odlingslandskap

Moränrygg med omväxlande hag- betes- och åkermark samt omfattande och välbevarad gårdsbebyggelse från 1850-talet och strax efteråt. Inom området kan följande fastigheter nämnas:

Apelröd 1:4 – En gård från sekelskiftet 1800 med en mäktig manbyggnad i en stil vanlig för de gamla kapstensboställena, nu hembygdsgård.

Onsala Underliden 1:3 – Gård med bebyggelse från slutet av 1800-talet.

Onsala Underliden 1:11 – Före detta jordbruk med boningshus från tidigt 1800-tal som flyttats till platsen på 1870-talet. Ekonomilänga från 1926.

Norrelund 2:1 – Gård med boningshus från 1860-talet och ekonomilänga från 1950-talet.

Norrelund 1:6 – Före detta jordbruk med ett boningshus som flyttats till platsen från Gottskär under 1800-talets andra hälft och en ekonomidel från omkring 1900.

Staragården 5:1 – Gård med mäktig mangårdsbyggnad från tidigt 1800-tal och ekonomibyggnader från tidigt 1900-tal. Gården står öde och oanvänd. Den stora ladugårdsbyggnaden har läckande tak och riskerar att gå förlorad i sin helhet om inget görs snart. Om ladugården försvinner går en stor del av gårdens kulturhistoriska värde förlorat.

Staragården år 2007.

Längs med vägen, uppe på moränåsen, ligger gravar likt ett pärlband. Gravarna utgör en större samlad gravmiljö, vilken består av tre gravfält och flera ensamgravar i form av högar, stensättningar och en domarring. Vägen utgör förmodligen en rest av den äldsta leden från Onsala kyrka till Vallda och vidare mot Kungsbacka.

Odlingslandskapet väster om åsen präglas av en storskalighet och öppenhet som gör det möjligt att överblicka och förstå flera av de viktigaste landskapshistoriska sambanden. Storskaligheten betingas både av det underliggande naturlandskapet, med Knapabäckens breda dalgång, en relativt god hävd på huvuddelen av åkermarken samt avsaknaden av villor och annan sent tillkommen bebyggelse. Även 1700-talets landskap kännetecknades här av storskalighet, med en stor, gemensam och öppen inägomark och stora delar av bebyggelsen placerad i gränsområdet mot utmarken i väster. Den här dimensionen finns i hög grad ännu kvar och kan upplevas i området. Bebyggelsen i väster ligger i stor utsträckning kvar på sina gamla tomter med god exponering ut över odlingsmarken mot öster och stora delar av vägnätet är intakt.

K5. Medeltida odlingslämningar

Detta är ett område med medeltida odlingslämningar i form av 20 odlingsrösen och en hålväg.

K6. Gårdsbebyggelse vid Sunnerlund

Området utgörs av gårdsbebyggelse från slutet av 1800-talet på Apelrödsvägens södra sida och bostadsfastighet från 1920-30-talet med omgivande jordbruksmark på Apelrödsvägens norra sida.

K7. Norrelund 1:5

Gårdsbebyggelse med boningshus vars äldsta delar troligen är från 1700-talet. Gården har varit i samma släkt under mycket lång tid. Ekonomibyggnaderna är från 1920-talet.

K8. Gårdsbebyggelse och trädgårdsmästeri vid Rösan
Området utgörs av ett glest bebyggelseområde med ett trädgårdsmästeri med tillhörande växthus, som fortfarande bedrivs som en näring, samt bostadshus i funktionalistisk stil från 1930-talet.

Norr om trädgårdsmästeriet och eventuellt också på den östra sidan av nuvarande väg 940 finns också spår av förhistoriska boplatzlämningar.

Gårdsbebyggelsen är från mitten av 1800-talet och består av två boningshus från mitten av 1800-talet och ett från senare delen av 1800-talet samt två nyare villor från 1950-60-tal. Gårdsbebyggelsen ligger på båda sidorna av väg 940 och har nog gjorts så sedan husen uppfördes.

K9. Onsala kyrkby

Miljön kring Onsala kyrka har ett stort kulturhistoriskt värde, och har klassats som riksintresse för kulturminnesvården. Den äldsta byggnaden inom området är kyrkan med ursprung från tidig medeltid. Dessutom finns prästgård och klockaregård från 1700-talet, kyrkstallar, kvarn, skola och lanthandel från 1800-talet samt gårdsbebyggelse från 1800-talet. Vid vägen finns även en affärsfastighet och en bilverkstad.

Marken kring kyrkan och bebyggelsen innehåller förhistoriska lämningar och består av omväxlande åker- och betesmark samt en del skog.

K10. Affärshus i funktionalistisk stil

Utmed nuvarande väg finns tre affärshus samt en bilverkstad från 1930-tal i funktionalistisk stil. I alla husen bedrivs fortfarande affärsrörelse; en fotoaffär, en livsmedelsaffär, en pizzeria med kiosk och en bilverkstad/bensinstation.

K11. Torpbebyggelse

På båda sidor om vägen vid Presse ligger värdefull torpbebyggelse från 1800-talet. I området är en minnessten rest över majblommans grundare, Beda Hallberg.

K12. Torp

Ett torp från 1800-talet finns utmed vägen, vid Iglamosen.

K13. Gårdsbebyggelse

Gårdsbebyggelse med byggnader från 1930-talet.

K14. Fritidsbostäder

Två fritidsbostäder från 1930- och 1950-talen.

K15. Småhusbebyggelse

Område med småhusbebyggelse från 1900-talets första hälft.

Konsekvenser

I detta avsnitt beskrivs de olika vägalternativens påverkan på kulturmiljön. Varje vägalternativ omfattar hela sträckan från Rösan till Forsbäck, men alternativen löper på längre eller kortare sträckor i samma korridor. Därför beskrivs endast Förbättrad Befintlig Väg och Alternativ 1 fullständigt, medan de övriga alternativen beskrivs som avvikelser från Alternativ 1. Beskrivningen görs från söder till norr.

Den påverkan som vägprojektet får på kulturmiljön i området påverkas i viss mån av hur vägen detaljplaneras inom vägkorridorerna. Om väglinjen kan ges ett sådant planläge att konflikten med de värdefulla områdena minskar blir givetvis även påverkan mindre. Möjligheten att kringgå hindren är dock begränsad för en väg med krav på en mjuk linjeföring med stora kurvradier. I den bearbetning som följer i arbetsplaneskedet kan påverkan troligen reduceras något genom att detaljstudera vägens planläge inom korridoren.

Minskade skärningar och bankar ger likaså mindre påverkan. Genom ett samspel med vägutredarna under vägutredningsskedet har de hypotetiska vägprofilerna i möjligaste mån anpassats till terrängen. Eventuellt kan en ytterligare anpassning göras under detaljplaneringen i arbetsplaneskedet.

Nollalternativet

Upplevelsen av kulturmiljön, till exempel vid Onsala kyrka, kan försämrats något på grund av ökad trafik, därutöver förväntas ingen förändrad påverkan.

Förbättrad Befintlig Väg

Nuvarande väg passerar ett trädgårdsmästeri och en gårdsmiljö strax norr om Rösan, K8. Bebyggelsen kommer inte att påverkas av utbyggnaden. Gårdsmiljön är sedan länge störd av den stora trafikmängd som passerar förbi.

Onsala kyrkby med omgivning, K9, är klassad som riksintresse och är mycket känslig för alla sorters ingrepp. Väg 940 utgör riksintressets västra avgränsning på en cirka 1 km lång sträcka. Det är sannolikt att bullerskärmar kommer att erfordras på en stor del av denna sträcka. Skärmarna sätts upp på vägens östra sida (utanför riksintresset) men påverkar riks-

intresset visuellt. Riksintressets sydvästra del sträcker sig över väg 940 på en cirka 300 meter lång sträcka i anslutning till en vägkorsning med en nyanlagd rondell. Här kommer sannolikt bullerskärmar utmed vägen att placeras inom riksintresseområdet.

De affärshus från 1930-talet som ligger vid vägen kommer att påverkas. Konsekvenserna blir stora då husen ligger alldeles intill vägen och ingen extra mark finns att tillgå för att skydda husen och deras omgivning.

Torpet och torpmiljön från 1800-talet, K11, påverkas på samma sätt som affärshusen ovan.

De planerade bullerskärmarerna i alternativ Förbättrad Befintlig Väg får en negativ visuell påverkan på en del av den värdefulla bebyggelsen utmed vägen. Tillsammans med parallellgator, undergångar, refuger med mera bidrar skärmarna till att förändra karaktären på miljön utmed vägen.

De kända fornlämningarna längs vägen ligger med några undantag mestadels en bit in från vägen och berörs inte nämnvärt av en utbyggnad. Kända boplatsslämningar finns dock i nära anslutning till vägen inom K8 samt vid kyrkan/båtmuseet och vid Prässe/Björkgläntan.

Alternativ 1

Alternativ 1 följer den befintliga Onsalavägen de första 500 metrarna, från Rösan till Fjordskolan. Vägen passerar ett trädgårdsmästeri och en gårdsmiljö strax norr om Rösan, K8. Bebyggelsen kommer inte att påverkas av utbyggnaden. Gårdsmiljön är sedan länge störd av den stora trafikmängd som passerar förbi. Denna sträcka är gemensam för alla vägalternativ och störningarna här är således ej alternativskiljande.

Vid Fjordskolan viker nybyggnadsalternativen av från befintlig väg. Hela dalgången vid Lunden, K1, är mycket värdefull för kulturmiljön och en väg genom dalgången kommer att få stora konsekvenser. Vid Kullen, Lunden, L yngås och viss mån även Kråkekärr finns ännu en välbevarad agrar struktur. Stora delar av åkermarken är här fortfarande i god hävd, med inslag av stenmurar och öppna diken. Flera av åkerytorna har samma ytterbegränsningar som på 1700-talet. Den äldre gårdsbebyggelsen vid Kullen exponeras ut över odlingslandskapet i den trånga dalgången. Dalen är i sin helhet med sina gårdar och deras omgivningar av

stort värde både för kultur- och naturmiljön. Dalen splittras upp av en ny väg och de sammanhängande odlingsmarkerna delas. Vägen kommer att gå genom, ur vägsynpunkt, jungfrulig mark. Området är rikt på fornlämningar och inventeringen visar att det troligen finns många dolda fornlämningar i dalen, t ex kan det finnas ytterligare gravar uppe på krönet vid Ranagården. Konsekvenserna för de synliga fornlämningarna borde inte bli så stor, då korridoren kan dras så att de inte påverkas. En skärning vid Ranagården i dalens norra ända medför ytterligare påverkan på odlingslandskapet i dalgången. Sammantaget kan en ny vägsträckning få stor påverkan på en relativt välbevarad landskaphistorisk helhet.

Vägens påverkan i dalgången vid Lunden bedöms bland annat i förhållande till det visuella intrånget i det öppna landskapet. Om odlingslandskapet i framtiden skulle lämnas för igenväxning eller tas i anspråk för bebyggelse blir vägens påverkan på landskapet förhållandevis mindre. Å andra sidan kan en vägdragning påskynda en process där marken övergår till annan användning, vilket i så fall gör att vägen får större påverkan på landskapet.

Vägdragningen genom dalgången vid Lunden, fram till korsningen med Mariedalsvägen, är gemensam för alla de fyra nybyggnadsalternativen. Vägens påverkan i dalgången är således ej alternativskiljande för nybyggnadsalternativen.

Vid K3, efter korsningen med Håkullavägen, tangerar Alternativ 1 områdets västra sida och risken att träffa på dolda lämningar är stor.

Alternativ 1 går därefter över det öppna jordbrukslandskapet väster om moränåsen vid Staragården/Apelröd. Odlingslandskapet i detta parti utgör fortfarande en lätt begriplig landskaphistorisk helhet, med en hel del av detalj-innehållet från tiden före den agrara revolutionen bevarad. En dragning av vägen i Alternativ 1 medför dels att de mer övergripande sambanden mellan västra och östra delen av den gamla inägomarken bryts, dels en negativ påverkan på det äldre vägnätet och agrarbebyggelsen kring Apelröd och Norrelund i norr. Väggörvidoren följer till stor del lågpunkten i dalgången, vilket ur historisk synpunkt är en onaturlig dragning av en väg, eftersom grundförhållandena här är sämre och värdefull jordbruksmark tas i anspråk. Å andra sidan blir de återstående

fälten på ömse sidor om vägen tillräckligt stora för att fortfarande kunna brukas rationellt, vilken troligen minskar risken för att vägen leder till att det öppna landskapet går förlorat.

Ute på det öppna fältet tangerar korridoren yttersta spetsen av en registrerad boplats där även enstaka bitar av flinta har påträffats. Det är möjligt att det finns boplatslämningar längs stora delar av foten av moränhöjden nedanför gården Mossen.

Strax efter korsningen med Apelrödsvägen passerar den nya vägen 60-80 meter från hembygdsgården Apelröd. En ny lokalväg här medför ytterligare påverkan på kulturlandskapet kring hembygdsgården.

Söder om område K7 går korridoren över ett övergivet gårdsläge. Gårdsläget påverkas och lämningarna kan i värsta fall helt försvinna. Möjligheten att påträffa dolda lämningar är stor. Här går vägen i jordskärning, vilket medför att ett bredare område tas i anspråk för vägen, med ökad risk för konflikter med dolda fornlämningar.

Vid Gamla Skällaredsvägen passerar korridoren mycket nära anslutningen till ett äldre gårdsläge. Gårdsläget påverkas inte men möjligheten att påträffa dolda lämningar i området är stor. Även här går vägen i en förhållandevis djup skärning genom moränåsen vilket ökar sannolikheten att påträffa fornlämningar.

Från Skällared och fram till Forsbäck finns inga värdefulla bebyggelsemiljöer som kommer att påverkas. Vid den planerade trafikplatsen vid Skällaredsvägen finns dock ett större område med förhistoriska odlingsrösen som kommer att beröras. Längs den resterande sträckan fram till Forsbäck följer vägen uppe på en smal moränrygg på vilken löper en gång- och ridstig som troligen har gamla anor och kan ha anknytning till befintliga hålvägar vid Skällared.

Alternativ 2

Alternativ 2 skiljer sig från Alternativ 1 på sträckan mellan Mariedalsvägen och Apelrödsvägen. Alternativ 2 går på denna sträcka närmare moränåsen. Korridoren passerar på älvkvarnsförekomstens västra sida (K2), och kommer inte att påverka fornlämningen.

Område K3 passeras på dess östra sida och någon större påverkan är inte att vänta. Möjligheten att träffa på dolda lämningar är dock stor.

Vid K4 följer Alternativ 2 moränåsens fot och rundar åsen norr om Apelröd där korridoren sammanfaller med Alternativ 1. Inga kända fornlämningar berörs.

Vägen ligger i detta vägalternativ i en naturligare sträckning närmare åsens fot. Påverkan på de historiska landskapssambanden är stor men inte lika stor som i Alternativ 1. Placeringen närmare åsen medför dels en risk för att stöta på dolda fornlämningar, dels en risk att de avskurna fälten blir för små för att kunna brukas rationellt och därmed riskerar att växa igen. Risken är mindre om vägen i sin slutliga sträckning i huvudsak kan följa ägogränser.

Staragården och Norrelundsvägen, ungefärligt läge för korridoren i Alternativ 3 och 4.

Alternativ 3

Alternativ 3 och 4 har gemensam sträckning utom på en ca 1 km lång sträcka söder om Gamla Skällaredsvägen. De båda alternativen skiljer sig från Alternativ 2 på sträckan mellan Håkullavägen och Gamla Skällaredsvägen.

Vid Håkullavägen kan väglinjen dras väster eller öster om en värdefull alsumpskog. Läggs vägen väster om sumpskogen medför den ungefär lika konsekvenser för kulturmiljön som Alternativ 2. Dras vägen öster om sumpskogen passerar den genom ett värdefullt kulturlandskap i form av hagmarker, såväl väster som norr om Kapareskolan (område K13). Ett fornlämningsområde bestående av hagmark med fossila agrara lämningar norr om Håkullavägen riskerar även att påverkas. En välbevarad bondgård norr om vägen med hästhållning måste sannolikt rivas. Därmed ökar även risken att de omgivande hagmarkerna, som idag hålls öppna genom gårdens hästhållning, växer igen.

Korridoren rundar moränåsen vid Staragården-Apelröd, K4, strax söder om Staragården. Här blir påverkan mycket stor eftersom vägrenen enligt vägförslaget är belägen endast något tiotal meter bakom ladugården. Norrelundsvägen måste höjas 3-4 meter för att passera över den nya vägen vilket medför stor påverkan på miljön kring gården. Ladugården vid Staragården är dock i sådant skick att den snart är bortom räddning. Om byggnaderna försvinner förlorar platsen större delen av det kulturhistoriska värdet.

Efter Staragården fortsätter vägen på åsens östra sida. Åsens omgivande kulturmark påverkas och i vissa fall minskar jordbruksrealen. Konsekvenserna kan bli att delar av odlingsmarken växer igen, helt eller delvis. Om odlingslandskapet här ändå skulle bli föremål för igenväxning eller byggnation, oavsett vägprojektet, får vägdragningen förhållandevis mindre betydelse för odlingslandskapet, se resonemanget för Alternativ 1 vid K1 (Lunden). Till stor del ligger dock korridoren i gränsen mellan åkermark och igenvuxen ängs- och hagmark där påverkan på odlingsmarken är förhållandevis liten.

Korridoren fortsätter i kanten av odlingsmarken öster om åsen, genom ett område med medeltida odlingsrösen, K5. Konsekvenserna blir stora ifall rösena förstörs.

Söder om Sunnerlund kommer ett hus eventuellt att behöva lösas in. Vid Sunnerlund, K6, passerar korridoren bebyggelsen på dess västra sida. Byggnaderna kommer inte att beröras av korridoren, men den omgivande jordbruksmarken kommer att minska något i storlek. Eventuellt kan en byggnad behöva lösas in vid Apelrödsvägen. Påverkan på den omgivande miljön blir stor.

Vid Gamla Skällaredsvägen går vägen liksom Alternativ 1 och 2 i skärning genom ändmoränen varvid dolda fornlämningar kan påträffas.

Alternativ 4

Alternativ 4 skiljer sig från Alternativ 3 utmed en ca 1 km lång sträcka söder om Gamla Skällaredsvägen. Alternativ 4 går här i en något genare sträckning, öster om Sunnerlunds gård.

Detta är det vägalternativ som tar minst odlingsmark i anspråk. Vägen går till stora delar genom trädbevuxen mark och i kanten av mossar och kärr. Därmed medför troligen detta vägalternativ minst konflikt med dolda fornlämningar.

Vid Gamla Skällaredsvägen blir skärningen genom ändmoränen betydligt lindringare än i de tre övriga alternativen, vilket minskar vägområdets bredd och därmed risken för konflikt med dolda fornlämningar.

Gårdsbebyggelsen vid Sunnerlund, K6, passerar på östra sidan och korridoren går genom omgivande jordbruksmark. Påverkan på den omgivande miljön blir stor och jordbruksmarkens areal minskar. Byggnaderna berörs inte.

Anslutningskorridorer

Omlagd Håkullaväg

Anslutningskorridoren går till stora delar över marker med påtaglig möjlighet att påträffa dolda lämningar. Vid Onsala kyrkby berörs områdena K9 och K10, se konsekvenser under alternativ Förbättrad Befintlig Väg. Påverkan är störst i Alternativ 1 och minst i Alternativ 4.

Skällared

Anslutningskorridoren vid Skällared berör ett område med sannolikt medeltida eller förhistoriska odlingsrösen. Påverkan är inte alternativskiljande för nybyggnadsalternativen.

Tänkbara åtgärder

Vägalternativens negativa påverkan på kulturmiljön kan mildras något genom olika åtgärder.

Alternativ Förbättrad Befintlig Väg kan i viss mån påverkas genom utformning och omfattning av bullerskärmar och andra visuellt störande inslag, i synnerhet vid Onsala kyrka.

Nybyggnadsalternativen kan påverkas genom att vägen ges en sådan plan och profil att vägen i möjligaste mån underordnas kulturlandskapet. Det är önskvärt med åtgärder som underlättar brukning och nyttjande av öppen mark som på grund av vägdragningen delas till mindre enheter. Man kan även tänka sig att skyltar med information om intressanta kulturmiljöer inom området sätts upp i samband med vägprojektet

Samlad bedömning Kulturmiljö

Utredningsområdet är rikt på fornlämningar och kulturhistoriska miljöer. Området har tre stora sammanhängande områden, K1, K4 och K9, där kulturmiljön har ett särskilt stort bevarandevärde.

Alternativet Förbättrad Befintlig Väg medför påverkan på riksintresset vid Onsala kyrka i form av nya bullerskärmar utmed befintlig väg. Byggnadsbeståndet utmed vägen påverkas även, liksom helhetsintrycket av tätorten Onsala. Sammantaget bedöms påverkan på kulturmiljön utmed befintlig väg bli stor.

Alla alternativen 1-4 dras genom dalgången vid Lunden och går rakt igenom område K1 och delar dalen i två delar. Konsekvenserna för kulturmiljön blir stora då gamla miljöer splittras och markanvändningen riskeras att ändras. Troligen finns det mycket dolda fornlämningar i marken.

Moränåsen vid Staragården - Apelröd och omgivande odlingslandskap (område K4) berörs av alternativen 1 och 2 som löper genom området, medan alternativ 3 och 4 passerar strax öster om området. Det omgivande kulturlandskapet påverkas, framför allt om vägprojektet skulle medföra en igenväxning av öppen mark. En dragning av vägen i Alternativ 1 och 2 medför dels att de mer övergripande sambanden mellan västra och östra delen av den gamla inägomarken bryts, dels en negativ påverkan på det äldre vägnätet och agrarbebyggelsen kring Apelröd och Norrelund i norr. En lokalisering av vägen till de östra korridorerna är således att föredra ur kulturlandskapssynpunkt.

Onsala kyrkby kan erfa en viss positiv påverkan i nybyggnadsalternativen på grund av minskad trafik.

Vägkorridorerna berör få kända fornlämningar. I stället är det ännu inte identifierade lämningar som förväntas bli berörda. Dolda fornlämningar kan man förvänta sig att finna i samtliga nybyggnadsalternativ, i första hand i anslutning till moränbildningarna från Lunden upp mot Apelröd och Sunnerlund. Alternativ 4 innehåller troligen något färre dolda fornlämningar, men skillnaden mellan alternativen är troligen inte stor.

Det är därmed inga stora skillnader mellan de fyra nybyggnadsalternativens påverkan på kulturmiljön. I en mer översiktlig bedömning kan därför dessa alternativ betraktas som likvärda. I en mer nyanserad bedömning kan Alternativ 1 och 2 betraktas som likvärda och något sämre än Alternativ 3 och 4 på grund av intrånget i kultur landskapet väster om moränåsen vid Apelröd. I en ytterligare nyansering är Alternativ 4 något fördelaktigare än Alternativ 3, främst med hänsyn till fornlämningar och intrång i kulturlandskapet.

Samtliga nybyggnadsalternativ medför en liten förbättring ur kulturmiljösynpunkt utmed befintlig väg eftersom trafikbelastningen här blir mindre. Denna förbättring är dock marginal i sammanhanget.

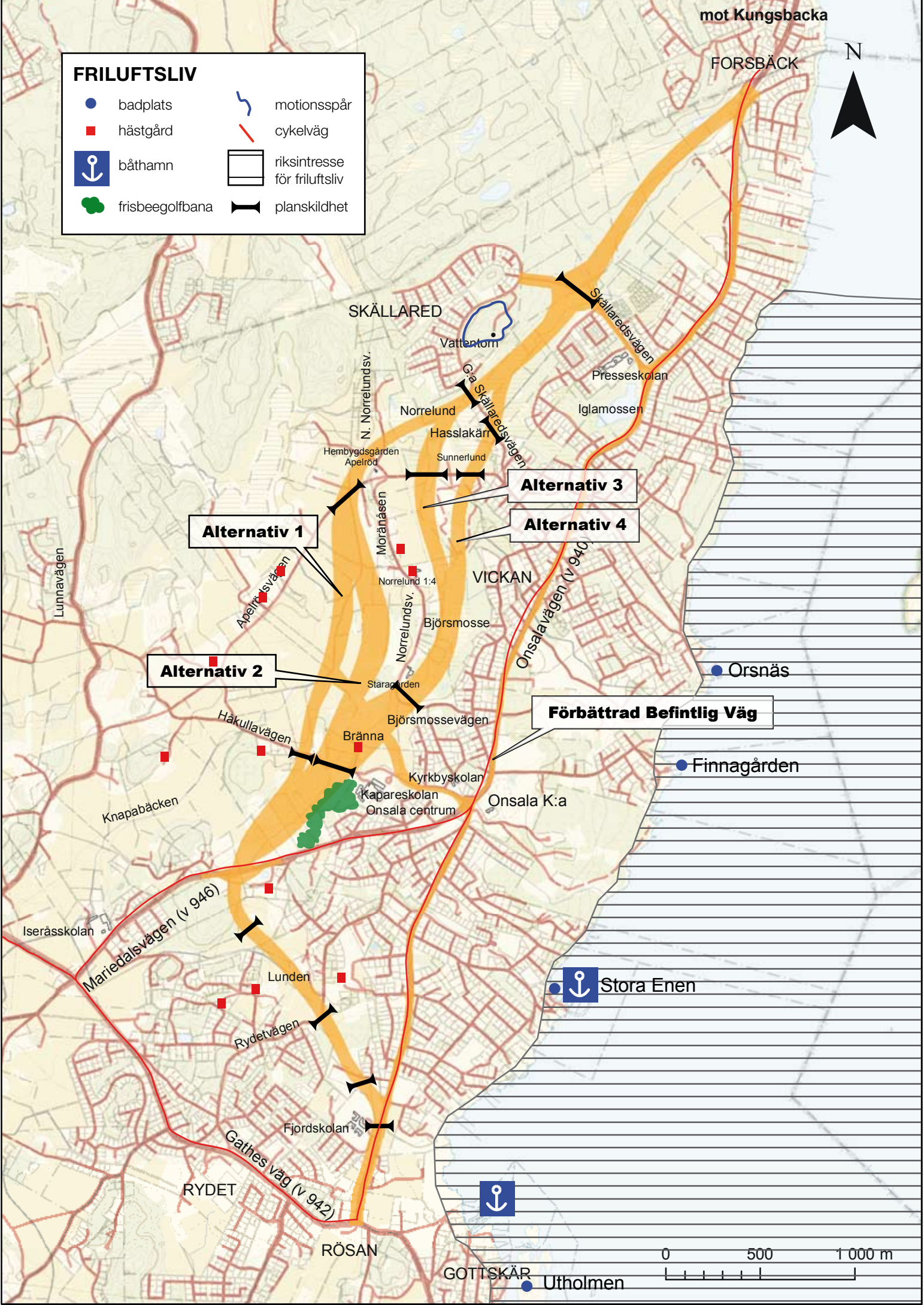
mot Kungsbacka

FORSBÄCK

FRILUFTSLIV

- badplats
- hästgård
- båthamn
- frisbeegolfbana
- motionsspår
- cykelväg
- riksintresse för friluftsliv
- planskildhet

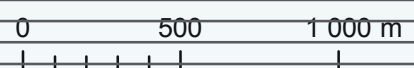
Alternativ 1

Alternativ 3

Alternativ 4

Alternativ 2

Förbättrad Befintlig Väg

4.6 FRILUFTSLIV

Förutsättningar

Med friluftsliv menas aktiviteter som utförs ute i det fria utan fasta anläggningar som idrottsplatser och badhus mm. Intressanta miljöer för friluftsliv finns i odlingslandskapet väster om Onsala tätbebyggelse och österut mot havet där stränder och bryggor ligger. Det är korta avstånd till både hav och natur. Kungsbackafjorden är lättillgänglig och det finns goda förutsättningar för bad och fiske. Odlingslandskapet med hästgårdar och sin omväxlande natur ger möjlighet till fritt strövande, naturupplevelser, ridning och motion med mera. Det finns några fasta anläggningar för utomhus motion och sport i området som motionsspår och frisbee bana. Dessa bedöms inte ingå i friluftsliv.

I översiktsplanen utpekas flera områden som är av intresse för friluftslivet; Kungsbackafjorden, båthamnar och cykelvägnätet längs väg 940. Kungsbackafjorden ingår i riksintresse.

Den nuvarande vägen innebär en påverkan på friluftslivet genom vägens buller och barriär. Idag påverkar därför vägen negativt på friluftslivet eftersom möjligheten att ta sig mellan bostadsområden och havet/odlingslandskapet begränsas.

Riksintresse

Stränderna och vattnen runt Onsalahalvön utgör riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap MB. Kungsbackafjorden med dess talrika öar är viktig för friluftslivet. Småbåtsbeståndet är stort och har uppskattats till mellan 2000-3000. I fjorden finns goda badmöjligheter och ett omfattande fritidsfiske bedrivs på speciellt makrill och vitling.

Onsalahalvön ingår även i "Kustområdet i Halland" som är av riksintresse enligt 4 kapitlet Miljöbalken. Kustområdet i Halland berörs främst av §2 som säger: "... inom följande områden skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön."

Hav och bad

Längs stränderna finns ett flertal badplatser. Vid Kungsbackafjorden, norrifrån räknat, finns badplatser vid Orsnäs, Finnagården, Stora Enen, Utholmen vid Gottskär (simskola), Krügers och Krokudden. Vid Onsalahalvöns sydspets ligger Röde Holme (simskola) och på västsidan finns badplatser vid Svängahalla, Smarholmen (simskola) och Lerkil.

Rekreationslandskapet

Landskapet väster om Onsala tätort består av en blandning naturmarker, åker- och betesmarker, våtmarker och skogsmarker. Sammanhängande skogar finns främst från Skällared och norrut, Det finns många platser för rekreation och friluftsliv i dessa miljöer. Där dessa är tillgängliga för allmänheten används de för promenader mm och är ett tillskott för friluftslivet.

Skolbarn på orientering.

Hästar på betesmark.

Cykel- och ridvägar

Separata cykelvägar finns utmed Onsalavägen (väg 940), Mariedalsvägen (väg 946) och Gathes väg (väg 942). Enligt "GC-plan Kungsbacka 2005-2008" är målet på lång sikt att skapa ett separat vägnät för oskyddade trafikanter som sammanbinder viktiga målpunkter inom kommunen och att det intill gc-vägar är möjligt att åstadkomma ridvägar där hästar förekommer.

Hästsport

Kungsbacka är en mycket hästtät kommun med två stora ridskolor. Det finns även en äldre travträningsbana som påminner mer om skogsväg idag, i skogen omedelbart väster om bebyggelsen i Vickan. Att rida och i vissa fall att äga en egen häst är viktigt och vanligt för många i kommunen, i synnerhet på Onsalahalvön.

Kungsbacka är en hästtät kommun. Foto:
Thomas Carlén

Konsekvenser

Friluftsliv och rekreationsvärdena består huvudsakligen av promenader, naturupplevelser, cykling, ridning och bad. Generellt kan sägas att en ny vägutbyggnad kan påverka friluftsvärden genom att lokalvägar och småvägar påverkas. En ny väg kan också försämra ett områdes attraktivitet på grund av buller och luftföroreningar.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär försämringar jämfört med nuläget. Sannolikt kommer nuvarande störningar kvarstå med vägen som en barriär. En ökad trafik kan innebära att målpunkter vid Kungsbackafjorden (badplatser) blir svårare att nå liksom motsvarande målpunkter i odlingslandskapet (hästgårdar mm).

Förbättrad Befintlig Väg

Detta alternativ innebär att barriäreffekter av vägen ökar för de boende även om trafiksäkerhetsförbättringar uppnås genom de åtgärder som utförs (refuger). Den ombyggda vägen kommer att kantas av bullerskärmar längs med stora delar av sträckan vilket påverkar möjligheten att passera och blockerar utblickar. För boende utmed befintlig väg innebär Alternativ Förbättrad Befintlig Väg en ökad barriäreffekt av vägen på grund av nya plank och skärmar, parallellgator etc.

Alternativ 1

Alternativet innebär små konsekvenser för friluftslivet. Längs delen Mariedalsvägen-Håkulavägen finns naturmarker och småvägar av intresse för friluftslivet, exempelvis Håkulavägen (ridning, cykel, promenader). Håkulavägen föreslås på bro över ny väg vilket ger en lokal påverkan på friluftsvärden i form av buller, störd landskapsbild mm. Sträckan mellan Håkulavägen och Apelrödsvägen domineras av storskalig åkermark vilket innebär att påverkan på friluftslivet är liten. Intrången i betesmarkerna innebär en liten negativ konsekvens eftersom området har viss potential som friluftsområde.

De planskilda korsningarna för gång- och cykeltrafiken som vägförslaget innehåller, betyder att barriärverkan hålls på en acceptabel

nivå. När trafiken flyttar från de tätbebyggda delarna blir möjligheten bättre att nå målpunkter vid havet som bad- och båtplatser.

Från Skällared fram till Forsbäck löper en gång- och ridstig.

Sammantaget ger nybyggnadsalternativen (1-4) positiva effekter för friluftslivet eftersom barriäreffekten av vägen genom Onsala minskar samt att cyklister och gående får bättre förutsättningar att ta sig fram lättare på det lokala vägnätet som blir kvar. Samtidigt minskar rekreativsmöjligheterna i den delen av natur- och kulturlandskapet där den nya vägen kommer att gå fram.

Alternativ 2

Alternativet innebär små konsekvenser för friluftslivet. Omgivningarna väster om Kapareskolan används för uteaktiviteter av bland annat skolan. Det är ett par områden med öppna marker av typen betesmarker som påverkas. Vägens gör intrång men hur påtagligt detta blir beror på vägens läge i korridoren. Vad gäller Håkullavägens dragning över ny väg 940: Se Alternativ 1.

Sträckan mellan Håkullavägen och Apelrödsvägen domineras av storskalig åkermark vilket innebär att påverkan på friluftslivet är liten. Intrånget i betesmarkerna innebär en liten negativ konsekvens eftersom området har viss potential som friluftsområde.

Barriäreffekterna minskar när det gäller friluftshintressen se Alternativ 1.

Alternativ 3

Alternativet innebär små konsekvenser för friluftslivet, möjligen något större än alternativ 1 och 2. Det som skiljer dem åt är att på sträckan från Håkullavägen går ny väg genom skogsmarker (västligt läge inom korridoren) och betesmarker. De småvägar som finns i området påverkas negativt (Norrelundsvägen vid Stargården). Sträckningen går vidare genom lövskog i kanten av Björsmosse. Småvägarna som påverkas bedöms ha liten betydelse för friluftslivet och konsekvenserna blir därför små.

Barriäreffekterna minskar när det gäller friluftshintressen se Alternativ 1.

Alternativ 4

I likhet med Alternativ 3 innebär detta små konsekvenser för friluftslivet, möjligen något större än alternativ 1 och 2. Sträckningen går inledningsvis genom lövskogar och i kanten av Björsmosse. Norr om mossen går sträckningen huvudsakligen genom skogsmark. Alternativet går över en gammal travträningsbana för hästar vars betydelse för friluftslivet bedöms vara liten och konsekvenserna blir därför små.

Vägens sträckning i kanten av Hasslakärr sydväst om Gamla Skällaredsvägen och genom en höjdrygg som har tämligen liten betydelse för friluftslivet trots närhet till bostadsbebyggelse.

Barriäreffekterna minskar när det gäller friluftshintressen se Alternativ 1.

Anslutningskorridorer

Omlagd Håkullaväg

Anslutningskorridoren har liten påverkan på friluftslivet. Markerna kring Kapareskolan påverkas och skolans närområde där man idag bedriver fria utomhusaktiviteter kan påverka verksamheter.

Skällared

Anslutningskorridoren vid Skällared har ingen påverkan på friluftsvärden.

Tänkbara åtgärder

Björsmosse och våtmarken Hasslakärr som har intressanta naturvärden skulle kunna göras mer tillgängliga för allmänheten, exempelvis genom att bygga ett utsiktstorn med utsikt över mossmarkerna eller genom att anlägga spänger så att man kan ta sig ut i våtmarksmiljön.

Samlad bedömning Friluftsliv

Friluftsliv och rekreationsvärdena i området består huvudsakligen av naturupplevelser, cykling, ridning samt bad- och båtliv.

Nollalternativet

Nollalternativet innebär ringa skillnad mot nuläget. En ökad trafik kan innebära att målpunkter vid Kungsbackafjorden (badplatser) är svårare att nå liksom motsvarande målpunkter i odlingslandskapet (hästgårdar mm).

Förbättrad Befintlig Väg

Detta alternativ innebär att barriäreffekter av vägen ökar för de boende även om trafiksäkerhetsförbättringar uppnås genom de åtgärder som utförs (refuger).

Alternativ 1-4

Sammantaget ger nybyggnadsalternativen (1-4) positiva effekter för friluftslivet eftersom barriäreffekten av vägen genom Onsala minskar samt att cyklister och gående får bättre förutsättningar att ta sig fram lättare på det lokala vägnätet som blir kvar. Samtidigt minskar rekreationsmöjligheterna i de delar av natur- och kulturlandskapet där den nya vägen är tänkt att gå fram.

